

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
Samhällsekonomiska avdelningen

Vår referens/dnr:

2025-220

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Er referens/dnr:

LI2025/01620

2025-12-22

Remissvar

Remiss av EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034 om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och hav, välbefinnande och säkerhet, om villkor för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken, om ändring av stödsystemet för frukt, grönsaker, bananer och mjölk i skolor (EU:s skolprogram), om ändring av regler för sektorsspecifika insatser, proteinsektor, hampa, marknadsnormer, importtullar och krisberedskap, om villkor för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma fiskeripolitiken, Europeiska havspakten och unionens havs- och vattenbrukspolitik, om inrättande av Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden, om inrättande av Europeiska socialfonden för sysselsättning av god kvalitet, kompetens och social inkludering, om unionens stöd för asyl, migration och integration, om unionens stöd för inre säkerhet, om unionens stöd för Schengenområdet, integrerad gränsförvaltning och viseringspolitik (COM(2025) 540, 541, 542, 552, 553, 554, 558, 559, 560, 565).

Bakgrund

Syftet med förslaget är att:

- Samordna EU:s prioriteringar och nationella samt regionala insatser på ett bättre sätt än förut.
- Uppnå förenkling och få bättre valuta för pengarna genom att förenkla genomförandet.
- Underlätta resursomfördelning för nya behov och kriser utan att äventyra uppfyllandet av långsiktiga mål.

EU-kommissionen föreslår att man ska gå från 540 program till 27 genom en ny struktur som kallas för nationella och regionala partnerskapsplaner (NRPP) och som ska ha en uppsättning av regler. Tanken är att det ska minska de administrativa kostnaderna på alla nivåer samtidigt som finansiering till alla typer av företag och lokala myndigheter ska underlättas. Detta ska ske genom mer anpassad programplanering som passar medlemsländernas och regionernas individuella behov. När det gäller stöd till jordbrukare

och fiskare kan stöd anpassas till länders och regioners specifika behov för att hjälpa dem med störst behov.

Förslagets innehåll

Historiskt har jordbruks- och sammanhållningspolitiken stått för 2/3 av EU:s budget. Detta förslag innebär att andelen minskar till mindre än hälften av budgeten. Fiskerifonden och de regionala utvecklingsfonderna kommer inte ha ett garanterat belopp i budgeten. Det är Sveriges regering som kommer att avgöra hur medlen fördelas. Jordbruket får däremot örönmärkta medel som ska gå till inkomststöd för lantbrukare. Men stödet till Landsbygdsutveckling är inte längre garanterad. Det finns dock specifika krav på hur medel ska fördelas inom länderna. Till exempel ska minst 14 procent av varje NRPP gå till sociala mål och varje land kommer få ett specifikt mål för hur mycket som ska gå till klimat- och miljömål. De ekonomiskt svagaste regionerna i EU ska även få örönmärkta medel, men detta gäller inte Sveriges regioner då de är för rika.

Förslaget går ut på att varje medlemsland får en nationell summa pengar för att utforma en nationell och regional partnerskapsplan. Och bakgrunden är att EU-länder har specifika behov som skiljer sig åt, och varje land är bäst lämpad att designa egna planer som passar behoven på bästa sätt. Varje land ska därmed utforma en plan som täcker de tidigare fonderna för jordbruk, fiskeri, sociala frågor, de regionala utvecklingsfonderna och migration. Länderna ska utarbeta mål som ska uppnås för att få de prestationsbaserade medlen från EU-budgeten. Mål och planer för varje land ska utarbetas genom att involvera regionala, lokala och andra offentliga myndigheter, arbetsmarknadens parter och civilsamhället i utformningen och genomförandet av planerna. Förvaltningen kommer att delas mellan medlemsländerna och EU-kommissionen. Enligt förslaget kommer Sverige att tilldelas 10,3 miljarder euro av fonden. Det går inte att exakt räkna fram hur mycket det är jämfört med dagens budget men det går att säga att det blir en mindre tilldelning. Man kan jämföra med att Sveriges andel av jordbruksfonderna sammanlagt uppgår till närmare 7 miljarder euro i innevarande EU-budget. Det betyder att allokeringen till jordbruk, fiskeri, sociala frågor, regionernas sammanhållning och migration minskar väsentligt enligt förslaget – både nominellt och i förhållande till den totala budgeten.

Svenskt Näringslivs bedömning

Svenskt Näringsliv välkomnar syftet och den nya strukturen av fonderna samt att budgeten i sin helhet fokuserar på konkurrenskraft. Målsättningen att förenkla administrationen, minska antalet fonder och införa ett enda regelverk kommer förhoppningsvis att minska kostnaderna för bidragsgivare och bidragstagare samt kontrollinstanserna. Det är viktigt att förbättra kontrollerna av vart medel går genom ökad transparens. Det är även viktigt att bättre följa upp i vilken mån medlen ger ett genuint mervärde för EU:s skattebetalare. Det innebär även att man fokuserar på vad medel ska gå till, vilka mål de ska uppnå så att en granskande uppföljning kan ske. När man utformar stöden inom ramen för partnerskapsplanerna är det viktigt att de är teknikneutrala, konkurrensneutrala och förenliga med EU:s statsstödsregler. Tyngdpunkten måste ligga på breda horisontella åtgärder som förbättrar företagsklimatet och innovationsförmågan för att öka EU:s konkurrenskraft.

Förslaget ger staten större ansvar att förvalta medel på bästa möjliga sätt. Det innebär att regeringen måste bestämma sig för var pengarna ger mest mervärde, vilka är Sveriges och Sveriges regioners största behov, hur kan man använda medlen på bästa sätt och hur ska administrationen av dessa fonder samt samarbetet mellan olika departement och

myndigheter se ut? De förvaltande myndigheterna borde exempelvis alltid skilja sig från de granskande och godkännande. Detta påpekar Riksrevisionen i sin granskning från 2020 då de undersöker och finner att strukturfondspartnerskapen kan leda till jäv då ledamöter som beslutar om partnerskapen har funnits att själva driva projekt som ansöker om medel från EU. Vidare ger Statens offentliga Utredningar om förvaltningen av EU-medel (2024:22) många bra förslag på förbättringar i den svenska hanteringen av EU-medel. Svenskt Näringsliv uppmuntrar regeringen att se över förslagen i utredningen och EU-kommissionens förslag på NRPP för att förbättra och effektivisera den svenska förvaltningen av EU-medel. Dels för att Sverige ska använda medlen där det verkligen behövs och för att kunna koordinera insatserna på ett fokuserat sätt. Precis som utredningen föreslår bör dessa förbättringar vara fullt genomförda i samband med nästa EU-budget. För att få transparens och tydlighet i hur medlen används skulle inrapporteringssystemet Hermes som kontrollerar myndigheters finanser efter modifikation kunna inkludera även medel från EU-budgeten. Det skulle ge en bättre överblick av hur statens och EU:s medel används i myndigheterna och mellan vilka utgiftsområden.

Ur ett näringslivsperspektiv är vi försiktigt positiva till "ökad flexibilitet" i kommissionens förslag. För företag är förutsägbarhet och tydliga regler eftersträfvansvärt för att kunna planera framåt och investera. Men att kunna svara på framtida kriser är naturligtvis även viktigt. När det gäller idén med förenklade regelverk och processer för sökande hoppas vi att detta kommer göra det enklare och mer förutsägbart för små och medelstora företag. Det är även viktigt att näringslivet har en tydlig och formaliserad roll i partnerskapsprocessen.

Sverige är ett nettogivareland i EU. För att bevara EU:s och budgetens legitimitet är det viktigt att medel ger mervärde och inte slösas bort, varken i andra EU-länder eller i Sverige. Svenskt Näringsliv hoppas att regeringen tar tillfället i akt att reformera förvaltningen av EU-medel i Sverige så att de medel Sverige tilldelas kan användas fokuserat och effektivt för att uppnå största möjliga genomslagskraft. Det nya systemet kommer ställa nya krav på målsättningar, kontroll och rapportering, vilket vi ser skulle kunna förbättra dagens splittrade system. Att regioner inte längre kommer att få öronmärkta medel direkt från kommissionen innebär en förändring som kan vara både bra och dålig. Vi har dock en förhoppning om att förändringen kommer att öka effektiviteten och leda till högre genomslagskraft av varje spenderad euro, varför vi stödjer förslaget.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Jonas Frycklund
Biträdande avdelningschef/ chefsekonom

Alexandra Leonhard
Expert internationell ekonomi